

VOORAF

Allereerst wil ik graag benadrukken dat we zeer content zijn met hetgeen gesteld wordt in het Beleidskompas Zelfstandigenwet. Hierin staat immers onder meer opgenomen:

- *Zelfstandigen leveren een belangrijke bijdrage aan de Nederlandse economie en arbeidsmarkt. Zij kunnen hun werk zelfstandig vormgeven en daarmee inspelen op economische kansen.*
- *Zelfstandigen innoveren en voegen daarmee nieuwe producten en diensten toe aan de economie. Daarmee dragen ze bij aan de arbeidsproductiviteit en economische groei en kunnen zij maatschappelijke uitdagingen helpen oplossen en de welvaart verhogen.*
- *Het is belangrijk dat deze bijdrage van zelfstandigen aan het economisch verkeer niet gehinderd wordt door onnodige terughoudendheid of buitensporige tijdsinvestering bij het aangaan van een overeenkomst, omdat partijen willen uitsluiten dat achteraf alsnog blijkt dat (onbedoeld) een arbeidsovereenkomst is aangegaan. Op dit moment is dat in te veel gevallen wel zo.*
- *Door met de Zelfstandigenwet duidelijker te maken wanneer er als zelfstandige gewerkt kan worden, krijgen zelfstandigen de vrijheid te doen waar ze goed in zijn, namelijk ondernemen. En wordt onnodige terughoudendheid onder opdrachtgevers tegengegaan.*

Zoals eerder gesteld zijn wij dus tevreden over de hierboven geschetste horizon. Een waardering voor de zelfstandig ondernemer, zowel economisch als maatschappelijk. De zelfstandige als oplossing en niet als probleem.

Cruciaal hierbij is dat de route naar deze horizon ook helder en makkelijk begaanbaar is. Daarvoor hebben we onze achterban gevraagd of zij vinden dat de Zelfstandigenwet, zoals nu omschreven in de MvT, een begaanbare en duidelijke route biedt, waarmee eenieder de horizon kan bereiken.

Frank Alfrink
Voorzitter Vereniging ZZP Nederland

Reactie Vereniging ZZP Nederland op de consultatie Zelfstandigenwet

ZZP Nederland (h)erkent de probleembeschrijving en de noodzaak van een oplossing.

ZZP Nederland onderschrijft de probleembeschrijving in de memorie van toelichting bij de Zelfstandigenwet. Er bestaat op dit moment nog te veel onzekerheid over de vraag wanneer iemand als zelfstandige mag werken. Die onzekerheid raakt zowel zelfstandigen als opdrachtgevers.

Wij onderschrijven vanzelfsprekend ook de noodzaak om deze situatie op te lossen. Zelfstandigen moeten met vertrouwen opdrachten kunnen aannemen. Opdrachtgevers moeten weten wanneer zij een zelfstandige kunnen inschakelen.

De centrale vraag in deze consultatiereactie is daarom:

Bereikt de Zelfstandigenwet met de voorgestelde criteria de oplossing die het kabinet voor ogen heeft?

Om die vraag vanuit de praktijk te beantwoorden, heeft ZZP Nederland onderzoek gedaan onder zelfstandig ondernemers. Wij hebben gevraagd of zij de criteria passend vinden, of zij eraan kunnen voldoen en welke knelpunten zij daarbij ervaren.

De uitkomsten laten zien waar de voorgestelde voorwaarden aansluiten op de praktijk en waar verbetering nodig is. Met deze reactie willen wij bijdragen aan een wet die de beschreven problemen daadwerkelijk oplost.

De regering benoemt de huidige uitdagingen voor zelfstandige ondernemers.

In onderdeel 2.3 van de memorie van toelichting beschrijft de regering hoe onzekerheid leidt tot terughoudendheid bij opdrachtgevers. Sommige organisaties sluiten zelfs zelfstandigen volledig uit. Daardoor verdwijnen opdrachten, komt de bestaanszekerheid van ondernemers onder druk te staan en blijven economische kansen onbenut. Bovendien kost het beoordelen van arbeidsrelaties veel tijd en capaciteit.

Maak ook de positie van zelfstandigen zonder fiscaal ondernemerschap duidelijk

Naast werknemers en ondernemers voor de inkomstenbelasting bestaat een groep mensen die zelfstandig werkzaamheden verricht en de inkomsten aangeeft als resultaat uit overige werkzaamheden. Denk aan iemand die incidenteel een betaalde opdracht uitvoert naast een baan of pensioen. Zoals de regering in paragraaf 3.2.6 van de memorie van toelichting beschrijft, betekent het ontbreken van fiscaal ondernemerschap niet automatisch dat sprake is van een arbeidsovereenkomst.

Ook deze groep heeft behoefte aan duidelijkheid. De zelfstandigentoets richt zich op kenmerken van ondernemerschap. Daardoor kunnen mensen die rechtmatig buiten een arbeidsovereenkomst werken, maar geen onderneming voeren, buiten de veilige haven vallen. Zij en hun opdrachtgevers blijven dan aangewezen op de bestaande beoordeling van de arbeidsrelatie.

Wij vragen de regering daarom ook voor deze groep duidelijk te maken hoe zij vooraf hun positie kunnen beoordelen. Voorkom dat opdrachtgevers het ontbreken van fiscaal ondernemerschap of toegang tot de veilige haven opvatten als bewijs van werknemerschap. Werk herkenbare voorbeelden uit voor incidentele opdrachten en zelfstandig bijverdienen. Zo kan de wet ook voor deze werkenden en hun opdrachtgevers onnodige onzekerheid verminderen.

Een oplossing moet alle groepen recht doen. Zij moet bescherming bieden waar feitelijk sprake is van werknemerschap en zekerheid geven waar mensen zelfstandig ondernemen.

Het Beleidskompas beschrijft daarnaast de waarde van zelfstandigen. Zij ontwikkelen nieuwe producten en diensten, investeren in hun onderneming en bieden specialistische kennis aan. Bij een uniek aanbod of een kleine markt kan zelfstandig werken volgens het kabinet de best passende vorm zijn.

De economische en maatschappelijke waarde van deze ondernemers moet duidelijk en erkend terugkomen in de werking van de wet, waarin tevens het ondernemerschap objectief aangetoond moet kunnen worden.

De regering benoemt zelf het risico van te strakke criteria

Hoofdstuk 3 van de MvT beschrijft hoe de Zelfstandigenwet vooraf zekerheid moet bieden. De regering wil de bestaande grens tussen werknemerschap en zelfstandigheid verduidelijken en beter toepasbaar maken.

In paragraaf 3.4 benoemt zij ook een belangrijk risico: te specifieke criteria kunnen leiden tot een starre markt, waarin onvoldoende ruimte bestaat voor de verschillende vormen van zelfstandig werk. Te veel zelfstandigen zouden daardoor alsnog de gewenste zekerheid missen.

Dat risico vormt een belangrijk uitgangspunt voor onze reactie. Een criterium kan eenvoudig te controleren zijn, maar onvoldoende passen bij de praktijk. Een specialistische opdracht kan lang duren. Een starter kan eerst investeren voordat meerdere klanten volgen. Een kleine markt kan weinig mogelijke opdrachtgevers hebben. Zulke omstandigheden kunnen voortkomen uit de onderneming en de behoefte van klanten.

De vraag is dan of de criteria deze ondernemers voldoende herkennen. Anders blijft voor hen de onzekerheid bestaan die de wet juist moet verminderen.

Wij hebben de voorgestelde oplossing aan de praktijk voorgelegd

In ons onderzoek stonden drie vragen centraal:

- Vinden ondernemers de criteria passend om zelfstandig werk te herkennen?
- Kunnen zij aan de criteria voldoen?
- Als een criterium knelt, waardoor komt dat dan?

De aangeleverde onderzoeksrapporten bevatten ruim 3.000 deelnemers. Wij hebben de uitkomsten ook uitgesplitst naar zorg, bouw en techniek, kunst en cultuur en zakelijke dienstverlening. Daarnaast bevat de afsluitende open vraag ruim 1.700 reactie gegeven.

Die sectorverschillen helpen verklaren waarom eenzelfde criterium voor de ene ondernemer goed uitvoerbaar is en voor de andere knelt. Niet ieder knelpunt laat zich oplossen door de bedrijfsvoering aan te passen. De aard van het beroep, het aantal mogelijke klanten en noodzakelijke afspraken met anderen spelen eveneens een rol.

Ons onderzoek geeft inzicht in de verwachte passendheid en haalbaarheid van de criteria. Het bewijst nog niet welke effecten de wet na invoering zal hebben. Het biedt wel concrete signalen om de voorgestelde oplossing te verbeteren en vooraf te toetsen.

Vanuit deze lijn behandelen wij hieronder negen onderwerpen: wat wil de regering bereiken, wat zien wij in de praktijk en welke verbetering helpt om het gezamenlijke doel te bereiken?

1. Herken verschillende vormen van ondernemerschap

De regering wil ondernemerschap een duidelijke plaats geven bij de beoordeling van arbeidsrelaties. Dat doel steunen wij. Het kan helpen om de erkenning van zelfstandigen te versterken en de beoordeling begrijpelijker te maken.

De praktijk kent echter verschillende manieren van ondernemen. In de open antwoorden vragen deelnemers aandacht voor specialistische kennis, eigen investeringen, productontwikkeling, acquisitie en een eigen marktpositie. Deze kenmerken komen niet altijd tot uitdrukking in hetzelfde aantal klanten of dezelfde werkafspraken.

Het knelpunt ontstaat wanneer een beperkte set criteria onvoldoende ruimte biedt aan deze verschillen. De ondernemer die het kabinet als waardevol beschrijft, kan dan toch buiten de gewenste zekerheid vallen.

Wij adviseren daarom om binnen de zelfstandigentoets duidelijk omschreven alternatieve manieren te bieden om ondernemerschap aan te tonen. Laat bijvoorbeeld investeringen, acquisitie, zelfstandige prijsvorming en commerciële risico's meewegen. Maak concreet welke combinatie voldoende is en hoe iemand die kan aantonen.

2. Laat het aantal opdrachtgevers onafhankelijkheid voldoende herkennen

De regering wil met meerdere opdrachtgevers onafhankelijkheid zichtbaar maken. Wij begrijpen dat uitgangspunt. De vraag is of een vast minimumaantal die onafhankelijkheid in voldoende verschillende situaties herkent.

In ons onderzoek werkt 36,3% aan één of twee grote, langdurige opdrachten. Daarnaast vindt 40,1% het aantal opdrachtgevers geen goede maatstaf voor ondernemerschap. In de zakelijke dienstverlening zijn deze aandelen respectievelijk 44,3% en 45,7%.

Langdurige inzet kan samenhangen met de complexiteit van een project en de behoefte aan specialistische kennis. Het aantal opdrachtgevers vertelt dan maar een deel van het verhaal.

Als deze ondernemers buiten de veilige haven blijven, bestaat het risico dat opdrachtgevers hen uit voorzorg blijven uitsluiten. Dan blijft voor deze groep het probleem bestaan dat de regering zelf in onderdeel 2.3 benoemt.

Wij vragen daarom om een alternatieve route voor ondernemers met langdurige opdrachten of een beperkt aantal mogelijke klanten. Biedt hen de mogelijkheid hun onafhankelijkheid aan te tonen via de andere objectieve kenmerken.

Maak ook duidelijk wanneer een opdracht voldoende omvang heeft om mee te tellen. Daarover bestaat bij 21,9% van de respondenten onduidelijkheid. Voorkom dat ondernemers goede opdrachten weigeren of kunstmatig extra opdrachten zoeken uitsluitend om het vereiste aantal te halen.

3. Beoordeel ondernemersrisico ook bij uurbetaling

De regering wil vaststellen of iemand daadwerkelijk voor eigen rekening en risico werkt. Dat is een begrijpelijk doel. De gekozen betaaltvorm moet daarbij voldoende ruimte laten voor verschillende soorten opdrachten.

Van de respondenten krijgt 56,0% meestal per gewerkt uur betaald. In de zorg is dat 62,8% en in de zakelijke dienstverlening 61,0%. Bij de vraag over knelpunten zegt 32,0% dat de duur of omvang van het werk vooraf moeilijk te bepalen is. Voor 27,5% hangt het resultaat ook af van anderen of omstandigheden buiten de eigen invloed. Veel zelfstandigen verleggen het risico van een langere opdracht door omstandigheden buiten hun invloedssfeer juist naar de opdrachtgever. Hierdoor stellen ze veilig dat ze voor elk uur dat ze werken aan de afgebakende opdracht betaald worden. Een ondernemer kan dus bewust afspreken dat extra gewerkte uren worden betaald wanneer omstandigheden buiten zijn invloed de opdracht verlengen. Dat kan het resultaat zijn van zelfstandige onderhandelingen en verantwoord risicobeheer. De toets moet voorkomen dat zulke afspraken op zichzelf de toegang tot de veilige haven blokkeren. Op dit punt vraagt de voorgestelde uitwerking om aanpassing.

Geef uurbetaling dus geen uitsluitende rol. Laat verschillende kenmerken samen meewegen, zoals eigen tariefonderhandelingen, investeringen, aansprakelijkheid, herstelverplichtingen, betalingsrisico en het ontbreken van een gegarandeerd opdrachtevolumen.

Voorkom dat ondernemers onbeheersbare risico's moeten accepteren om hun zelfstandigheid te bewijzen. Risico moet passen bij hun invloed op de opdracht en het resultaat.

4. Laat voorzieningen daadwerkelijke verantwoordelijkheid weerspiegelen

De regering wil dat zelfstandigen verantwoordelijkheid nemen voor hun risico's. Wij onderschrijven dat uitgangspunt. De vraag is hoe een bestedingscriterium die verantwoordelijkheid het beste kan herkennen.

Ons onderzoek laat verschillende voorzieningen zien. Van de respondenten noemt 69,1% onderdelen van de 4^e pijler als voorziening, zoals eigen spaargeld, beleggingen of ander vermogen voor risico's. Een pensioenproduct heeft 54,7% en een arbeidsongeschiktheidsverzekering 38,6%. Daarnaast heeft 74,1% een bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering.

Deze cijfers zeggen niet of de dekking voldoende is. Ze laten wel zien dat ondernemers risico's op verschillende manieren proberen op te vangen.

Ook verschillen de omstandigheden per sector. In kunst en cultuur noemt 37,4% een te laag of sterk wisselend inkomen als knelpunt bij voorzieningen, tegenover 13,1% in het totaal. In bouw en techniek heeft 83,3% een bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering en 43,6% een arbeidsongeschiktheidsverzekering.

Een vaste jaarlijkse uitgave kan onvoldoende rekening houden met bestaande voorzieningen, opgebouwde buffers en verschillen in risico. Ook kunnen ondernemers tegen problemen aanlopen bij het afsluiten van een passende verzekering. Mogelijk is de BAZ hiervoor een voorziening. Voorwaarde hiervoor is wel dat de toetsingsfuncties op basis waarvan het recht op een uitkering wordt vastgesteld, recht doen aan het ondernemerschap van de persoon in kwestie. Dit is in het huidige voorstel niet het geval.

Wij adviseren daarom te beoordelen of risico's aantoonbaar en passend zijn afgedekt. Laat beschikbare buffers en bestaande voorzieningen meewegen, dus inclusief vermogensopbouw in de 4^e pijler, dat nu uitdrukkelijk wordt uitgesloten. Gebruik heldere eisen aan beschikbaarheid en toereikendheid. Voorkom onnodige dubbele lasten.

Onderzoek eerst welke bescherming nodig is en welke voorzieningen op welk niveau meetellen. Bepaal daarna een passend bedrag.

5. Maak de route naar zekerheid bereikbaar voor starters en deeltijdondernemers

De regering wil handelingsperspectief bieden: ondernemers moeten kunnen zien wat zij kunnen of moeten aanpassen om de veilige haven te bereiken. Dat perspectief moet ook bruikbaar zijn voor mensen die hun onderneming opbouwen of bewust beperkt actief zijn.

Starters beschikken nog niet over een lange opdrachtgeschiedenis of ruime reserves. Deeltijdondernemers hebben minder tijd voor opdrachten en kunnen een deel van hun voorzieningen al elders hebben geregeld. In de open antwoorden vragen deelnemers aandacht voor deze verschillen.

Wanneer zij alleen aan de criteria kunnen voldoen door meer te werken of kosten te maken die niet bij hun activiteiten passen, is het geboden handelingsperspectief beperkt.

Wij adviseren een afgebakende ingroeiregeling voor starters. Laat concrete ondernemersactiviteiten meetellen, zoals investeringen, offertes, acquisitie en productontwikkeling. De feitelijke werkrelatie moet vanaf het begin aan de geldende eisen voldoen.

Stem eisen aan voorzieningen voor deeltijdondernemers af op hun zelfstandige activiteiten en risico's. Laat voorzieningen uit een dienstverband meetellen voor zover zij deze risico's daadwerkelijk afdekken.

Werk ook voorbeelden uit voor ondernemers die na pensionering actief blijven of hun onderneming afbouwen.

6. Onderscheid noodzakelijke samenwerking van gezag

De regering wil duidelijk maken wanneer iemand binnen een opdracht voldoende zelfstandig werkt. Daarvoor is een duidelijk onderscheid nodig tussen samenwerking die bij de opdracht hoort en aansturing die bij werknemerschap past.

In de zorg noemt 26,6% wettelijke regels of beroepsregels bij de vraag over knelpunten. Daarnaast noemt 34,2% werktijden die afhangen van patiënten, klanten of andere betrokkenen.

In kunst en cultuur noemt 27,3% werk dat alleen op een vaste locatie kan plaatsvinden en 29,3% werk op bepaalde tijden. In de zakelijke dienstverlening noemt 27,7% deelname aan overleggen of overdrachtsmomenten.

Deze antwoorden bepalen op zichzelf niet of iemand zelfstandig werkt. Ze laten wel zien dat vrijheid bij de uitvoering niet in ieder beroep dezelfde vorm heeft.

Als noodzakelijke afstemming onvoldoende herkenbaar is binnen de criteria, kan opnieuw onzekerheid ontstaan over opdrachten die zelfstandigen passend kunnen uitvoeren.

Wij vragen daarom om concrete voorbeelden van beroepsregels, veiligheidseisen, overdracht, projectoverleg en artistieke samenwerking. Maak ook duidelijk hoe het gebruik van systemen en apparatuur van de opdrachtgever meeweegt wanneer veiligheid, privacy of technische eisen dit nodig maken.

Toets deze voorbeelden met ondernemers en opdrachtgevers uit de betrokken sectoren.

7. Laat de rol van intermediairs de feitelijke situatie volgen

De regering wil duidelijkheid bieden over onafhankelijkheid en het aantal opdrachtgevers. Ook bij werk via tussenpartijen moet de beoordeling aansluiten op de feitelijke situatie.

Bij de vraag over drie opdrachtgevers zegt 9,7% via één tussenpartij voor verschillende klanten te werken. In de open antwoorden vragen deelnemers echter aandacht voor het verschil tussen de contractuele tussenpartij en de klanten voor wie zij hun werk uitvoeren.

Het knelpunt ontstaat wanneer een administratieve of contractuele schakel zelfstandig werk bij verschillende eindklanten onvoldoende zichtbaar maakt. Dit verdient extra aandacht wanneer de eindopdrachtgever het gebruik van die tussenpartij verplicht stelt.

Wij vragen om een duidelijke uitleg van bemiddeling en andere vormen van tussenkomst. Onderzoek onder welke voorwaarden afzonderlijke eindklanten wel meetellen. Leg vast welke informatie daarvoor nodig is en wie daarvoor verantwoordelijk is.

Werk voorbeelden uit voor platforms, raamovereenkomsten en overheidsaanbestedingen, centrale facturering en verschillende opdrachten via hetzelfde bureau.

8. Onderbouw welke Europese grenzen gelden en welke keuzes Nederland maakt

De regering wil een oplossing die past binnen het Europese recht.

De vervolgvraag is welke invulling nodig is om aan Europese eisen te voldoen. Daaruit volgt niet vanzelf dat de voorgestelde afzonderlijke werkrelatietoets met precies deze criteria noodzakelijk is.

Dit onderdeel vraagt vooral om juridische onderbouwing. Ons onderzoek laat praktische knelpunten zien. Wij vragen de regering juridisch te onderbouwen welke ruimte bestaat om de criteria op deze punten te verbeteren.

Wij vragen daarom per onderdeel toe te lichten:

- Welke concrete Europese bepaling of uitspraak een verplichting stelt.
- Op welke situaties en rechten die verplichting betrekking heeft.
- Welk deel van het criterium daar noodzakelijk uit volgt.
- Waar de Nederlandse wetgever zelf keuzes maakt.
- Welke minder beperkende alternatieven zijn onderzocht.

Zo wordt duidelijk welke aanpassingen mogelijk zijn om de gezamenlijke doelen beter te bereiken, met behoud van de vereiste bescherming.

9. Toets of de voorgestelde oplossing de beschreven problemen vermindert

De regering wil onzekerheid, onnodige uitsluiting en tijdrovende beoordelingen verminderen. Dat moet ook de maatstaf zijn voor het beoordelen van de werking van de wet.

Ons onderzoek brengt concrete vragen over passendheid en uitvoerbaarheid in beeld. Het geeft aanleiding om de criteria verder te verbeteren. Voor uitspraken over de daadwerkelijke effecten is aanvullend onderzoek nodig.

Wij adviseren daarom vóór invoering een praktijktest met zelfstandigen en opdrachtgevers uit verschillende sectoren te organiseren. Betrek ook innovatieve starters, specialisten en ondernemers in kleine markten.

Onderzoek of zij vooraf kunnen vaststellen waar zij aan toe zijn. Meet hoeveel tijd en kosten de beoordeling vraagt. Kijk welke aanpassingen nodig zijn en of die redelijkerwijs uitvoerbaar zijn.

Onderzoek nadrukkelijk het gedrag van opdrachtgevers. Buiten de veilige haven vallen betekent niet automatisch dat iemand werknemer is. Maar als opdrachtgevers deze groep toch standaard uitsluiten, blijft het belangrijkste probleem uit onderdeel 2.3 bestaan.

Publiceer de nadere regels ruim vóór invoering en geef partijen voldoende voorbereidingstijd. Voer een nulmeting uit en beoordeel binnen een jaar na invoering of de

wet leidt tot meer bruikbare zekerheid, minder onnodige uitsluiting en passende bescherming.

Slot

ZZP Nederland onderschrijft de probleembeschrijving en de noodzaak van een oplossing. De huidige onzekerheid schaadt zelfstandig ondernemers en opdrachtgevers, maar ook de Nederlandse economie als geheel.

De vraag is of de voorgestelde criteria deze problemen voldoende oplossen. Daarom hebben wij ondernemers gevraagd of de voorwaarden passen, of zij eraan kunnen voldoen en waar het knelt.

De uitkomsten laten zien dat verschillende onderdelen verdere uitwerking vragen. Langdurige opdrachten, uurbetaling, voorzieningen en noodzakelijke samenwerking krijgen per sector een andere invulling. Die verschillen moeten voldoende ruimte krijgen binnen duidelijke en toetsbare voorwaarden.

Onze voorstellen bouwen voort op wat de regering zelf wil bereiken. Wij vragen om gerichte verbeteringen en een praktijktest, zodat de wet haar doelen ook daadwerkelijk dichterbij brengt.

ZZP Nederland werkt daar graag aan mee. Een geslaagde Zelfstandigenwet geeft opdrachtgevers vertrouwen en biedt zelfstandig ondernemers de ruimte om te ondernemen.

Bijlage: Analyse onderzoek Zelfstandigenwet

Doel van dit rapport

Dit rapport bundelt de reacties van de ruim 3.000 respondenten en dient ter ondersteuning van de reactie die Vereniging ZZP Nederland heeft gegeven op de internetconsultatie. De insteek is constructief: de richting van de wet behouden en de voorwaarden beter laten aansluiten op de praktijk van zelfstandigen.

Belangrijkste bevinding

De aandachtspunten verschillen per sector. Zakelijke dienstverlening vraagt vooral ruimte voor langdurige opdrachten en uurbetaling. In de zorg spelen beroepsregels en patiëntgebonden werktijden. In kunst en cultuur vallen betaalbaarheid van voorzieningen en vaste werktijden en locaties op. Bouw en Techniek noemt relatief vaak zakelijke verzekeringen.

Toelichting op de cijfers

Aantallen en vergelijkingen

Percentages gaan steeds over de mensen die de betreffende vraag beantwoordden. De letter n geeft dat aantal aan. De totaalgroep bevat ook de sector waarmee wordt vergeleken. Bij vragen over knelpunten en voorzieningen konden deelnemers meerdere antwoorden kiezen. Percentages mogen daar niet worden opgeteld.

De uitkomsten beschrijven de deelnemers aan het onderzoek. Representativiteit voor alle zelfstandigen in Nederland is niet vastgesteld. Sectorverschillen zijn beschrijvend. Er zijn geen statistische toetsen op de verschillen uitgevoerd. Vooral bij kunst en cultuur hebben individuele antwoorden relatief veel invloed op percentages.

Kwalitatieve analyse van vraag 33

De samenvatting benoemt terugkerende thema's en geselecteerde praktijkvoorbeelden. De antwoorden zijn niet ieder afzonderlijk volgens een vast codeboek gecodeerd. Er zijn daarom geen aantallen of percentages per thema en geen rangorde naar frequentie opgenomen. Onder de ingevulde antwoorden staan ook korte reacties zoals geen idee en niet van toepassing.

De citaten geven de mening of ervaring van respondenten weer. Juridische opvattingen en uitspraken over effecten zijn niet afzonderlijk gecontroleerd. De aanbevelingen in dit rapport zijn voorstellen voor de belangenbehartiging en geen vastgesteld organisatiebeleid.

Alle respondenten.

Onderwerp	Uitkomst	n
Eén of twee grote langdurige opdrachten	36,28%	2878
Aantal opdrachtgevers geen goede maatstaf	40,10%	2878
Onduidelijke omvang om opdracht mee te tellen	21,86%	2878
Meestal betaald per gewerkt uur	55,97%	2496
Duur of omvang werk vooraf moeilijk te bepalen	31,99%	2457
Resultaat ook afhankelijk van anderen of omstandigheden	27,51%	2457
Eigen vermogen voor risico's	69,11%	2719
Pensioenproduct	54,65%	2719
Arbeidsongeschiktheidsverzekering	38,62%	2719
Geen problemen met administratieve basisvoorwaarden	83,39%	2637

Wat valt op

De administratieve basisvoorwaarden lijken voor de meeste respondenten goed te passen. De discussie zit sterker bij de manier waarop zij opdrachten uitvoeren en risico's opvangen. Ruim een derde werkt aan één of twee grote, langdurige opdrachten. Dat betekent niet automatisch dat deze mensen minder dan drie opdrachtgevers hebben.

Uurbetaling is voor meer dan de helft gebruikelijk. Tegelijk noemt bijna een derde dat de omvang of duur vooraf moeilijk te bepalen is. Bij voorzieningen gebruiken deelnemers zowel verzekeringen en pensioenproducten als eigen vermogen. Dat zegt niet of de dekking voldoende is. Bij de vraag over knelpunten zegt 15,3% niet alle gewenste verzekeringen te kunnen afsluiten.

Betekenis voor de consultatiereactie

Behoud duidelijke basisvoorwaarden. Verbeter vooral de aansluiting op langdurig werk, uurbetaling en verschillende manieren om risico's af te dekken.

Zorg

Onderwerp	Sector	Totaal	n sector
Eén of twee grote langdurige opdrachten	19,60%	36,28%	250
Aantal opdrachtgevers geen goede maatstaf	24,40%	40,10%	250
Meestal betaald per gewerkt uur	62,80%	55,97%	207
Wettelijke regels of beroepsregels	26,63%	15,51%	199
Werktijden afhankelijk van patiënten of anderen	34,18%	18,24%	196
Beroepsaansprakelijkheidsverzekering	78,30%	53,66%	235
Pensioenproduct	43,40%	54,65%	235
Arbeidsongeschiktheidsverzekering	34,04%	38,62%	235

Wat valt op

Bij het aantal opdrachtgevers noemt de zorg minder vaak bezwaren dan het totaal. 46,4% noemt de eis van drie opdrachtgevers niet lastig, tegenover 37,6% in het totaal.

Beroepsregels en patiëntgebonden werktijden komen duidelijk vaker terug. Dat vraagt om een helder onderscheid tussen professionele verplichtingen, noodzakelijke afstemming en aansturing door een opdrachtgever. Deze antwoorden bepalen op zichzelf niet de juridische aard van een werkrelatie.

Bij de administratieve basisvoorwaarden noemt men het btw-identificatienummer als probleem. Bij voorzieningen noemt 20,6% een te laag of sterk wisselend inkomen als knelpunt, tegenover 13,1% in het totaal.

Betekenis voor de consultatiereactie

Werk voorbeelden uit voor patiëntgebonden werktijden, beroepsregels en uurbetaling. Zorg dat administratieve voorwaarden aansluiten op de verschillende vormen van zorgverlening.

Bouw en techniek

Onderwerp	Sector	Totaal	n sector
Eén of twee grote langdurige opdrachten	31,50%	36,28%	346
Aantal opdrachtgevers geen goede maatstaf	35,84%	40,10%	346
Meestal betaald per gewerkt uur	55,04%	55,97%	258
Duur of omvang vooraf moeilijk te bepalen	31,91%	31,99%	257
Bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering	83,28%	74,14%	305
Bedrijfsschadeverzekering	34,75%	22,32%	305
Arbeidsongeschiktheidsverzekering	43,61%	38,62%	305
Geen problemen met administratieve basisvoorwaarden	89,52%	83,39%	315

Wat valt op

Bouwrespondenten noemen relatief vaak verzekeringen die passen bij financiële risico's van hun werk. Ook noemt 47,5% een zakelijke rechtsbijstandverzekering, tegenover 31,6% in het totaal.

Naast 55,0% die meestal per uur werkt, krijgt 18,6% op verschillende manieren betaald. In het totaal is dat 13,5%. Bij eigen rekening en risico noemt 31,9% onzekerheid over de vooraf te bepalen omvang of duur van het werk. Dat is vrijwel gelijk aan het totaal.

Bij de vraag over vrijheid in de uitvoering noemt 66,7% de voorwaarde niet lastig, tegenover 59,8% in het totaal.

Betekenis voor de consultatiereactie

Bouw voort op de bestaande verantwoordelijkheid voor risico's. Maak duidelijk hoe uurbetaling, verschillende betaaltvormen en onzekerheid over projectomvang meewegen.

Kunst en cultuur

Onderwerp	Sector	Totaal	n sector
Eén of twee grote langdurige opdrachten	17,69%	36,28%	130
Meestal betaald per gewerkt uur	18,18%	55,97%	110
Werk alleen mogelijk op vaste locatie	27,27%	10,26%	99
Werk alleen mogelijk op bepaalde tijden	29,29%	12,78%	99
Samenwerken en werkwijze afstemmen	38,61%	29,94%	101
Inkomen te laag of sterk wisselend bij voorzieningen	37,40%	13,05%	123
Kan niet alle gewenste verzekeringen afsluiten	24,39%	15,30%	123
Arbeidsongeschiktheidsverzekering	16,26%	38,62%	123

Wat valt op

Uurbetaling komt veel minder vaak voor dan in het totaal. 24,6% krijgt per product, behandeling, optreden of andere prestatie betaald. Daarnaast ontvangt 15,5% een vast bedrag voor een afgesproken resultaat.

57,7% noemt de eis van drie opdrachtgevers niet lastig, tegenover 37,6% in het totaal. De grotere aandachtspunten liggen bij de organisatie van het werk en voorzieningen. Vaste tijden, locaties en noodzakelijke samenwerking komen relatief vaak terug.

Bij voorzieningen noemt ruim een derde een te laag of sterk wisselend inkomen als knelpunt. 9,8% noemt geen van de opgesomde voorzieningen, tegenover 2,6% in het totaal. Dat is geen direct bewijs dat iemand helemaal geen vangnet heeft. Het betreft de opties in de vragenlijst.

Betekenis voor de consultatiereactie

Toets de betaalbaarheid van een minimumbedrag voor voorzieningen. Werk duidelijke voorbeelden uit voor optredens, repetities, producties en andere gezamenlijke uitvoering.

Zakelijke dienstverlening

Onderwerp	Sector	Totaal	n sector
Eén of twee grote langdurige opdrachten	44,30%	36,28%	711
Aantal opdrachtgevers geen goede maatstaf	45,71%	40,10%	711
Onduidelijke omvang om opdracht mee te tellen	24,75%	21,86%	711
Meestal betaald per gewerkt uur	60,95%	55,97%	653
Duur of omvang vooraf moeilijk te bepalen	36,74%	31,99%	645
Overleggen of overdrachtsmomenten	27,72%	21,47%	606
Pensioenproduct	61,48%	54,65%	688
Eigen vermogen voor risico's	75,29%	69,11%	688

Wat valt op

Deze sector laat het duidelijkste signaal zien over langdurige opdrachten. Tegelijk gebruikt de groep relatief vaak uurbetaling. Bij eigen rekening en risico noemt 30,5% afhankelijkheid van anderen of omstandigheden buiten de eigen invloed bij het behalen van een resultaat, tegenover 27,5% in het totaal.

Samenwerking is zichtbaar: 32,7% moet de werkwijze afstemmen op anderen. Dit ondersteunt de behoefte aan heldere uitleg over samenwerking en aansturing. De cijfers bepalen op zichzelf niet of een werkrelatie zelfstandig is.

Pensioenproducten en eigen vermogen komen relatief vaak voor. Een laag of sterk wisselend inkomen noemt 6,8% bij de voorzieningenvraag, tegenover 13,1% in het totaal.

Betekenis voor de consultatiereactie

Bied een duidelijke route voor langdurig projectwerk op urenbasis. Maak duidelijk onderscheid tussen noodzakelijke samenwerking en een gezagsverhouding.

Open antwoorden op vraag 33

Vraag 33 luidt: Wat moet ZZP Nederland volgens jou vooral meegeven in de consultatiereactie? Hierop zijn ruim 1700 antwoorden gegeven. De belangrijkste boodschap voor de constructieve reactie is: maak de veilige haven bereikbaar voor ondernemers die hun zelfstandigheid op verschillende manieren vormgeven.

Langdurige opdrachten

Specialistisch werk vraagt continuïteit. Respondenten vragen naast het aantal opdrachtgevers om andere manieren om onafhankelijkheid aan te tonen.

Uurbetaling

De benodigde tijd is niet altijd vooraf te bepalen. Ook bij uurbetaling noemen ondernemers financiële risico's. Laat verschillende risico's en commerciële keuzes meewegen.

Voorzieningen

Respondenten willen ruimte voor eigen vermogen, bestaand pensioen en persoonlijke omstandigheden. Anderen steunen minimumeisen. Beoordeel of risico's passend zijn afgedekt en voorkom onnodige dubbele lasten.

Samenwerking en locatie

Overleg, veiligheidsregels en aanwezigheid op locatie kunnen nodig zijn. Maak duidelijk hoe noodzakelijke afstemming zich verhoudt tot aansturing door een opdrachtgever.

Intermediairs

Verschillende eindklanten kunnen achter één contractuele tussenpartij zitten. Geef praktische voorbeelden wanneer iemand als opdrachtgever telt.

Zekerheid vooraf

Respondenten vrezen nieuwe bewijslast en terughoudende opdrachtgevers. Maak de toets bruikbaar en duidelijk over de zekerheid die zij biedt.

Verschillen tussen ondernemers

Starters, deeltijdondernemers en ondernemers richting pensioen passen niet altijd bij dezelfde voorwaarden. Werk passende routes en herkenbare voorbeelden uit.

Duiding van de open antwoorden

Voorkom ongewenste prikkels

Sommige respondenten vragen zich af of een ondernemer een goede opdracht moet weigeren om ruimte te houden voor de noodzakelijke derde opdrachtgever. Dat is een concreet argument voor verbetering. Een criterium moet zelfstandig ondernemerschap herkennen en geen reden worden om zakelijk onlogische keuzes te maken.

Test ook het gedrag van opdrachtgevers

Respondenten vrezen dat opdrachtgevers alleen nog mensen inhuren die volledig binnen de veilige haven vallen. Dat is een zorg van deelnemers en nog geen bewezen effect. Het is een geschikt onderwerp voor een praktijktest vóór invoering.

Verbind vrijheid aan verantwoordelijkheid

Er zijn reacties die verplichte voorzieningen afwijzen. Andere deelnemers steunen een basispakket, pensioenopbouw of scherpere eisen. De consultatiereactie wordt sterker als zij ruimte voor eigen keuzes verbindt aan verantwoordelijkheid voor risico's.

Gebruik de reacties als onderbouwing

De geselecteerde reacties geven praktijkvoorbeelden bij concrete wijzigingsvoorstellen. Zij ondersteunen geen algemene conclusie dat deelnemers de wet afwijzen. De thema's zijn niet kwantitatief gerangschikt.

De volgende pagina bevat letterlijke fragmenten. Ze zijn geselecteerd zonder de tekst te herschrijven. Namen en contactgegevens zijn niet opgenomen.

Enkele reacties van respondenten op de open afsluitende vraag

Langdurige opdrachten en expertise

“Complexe kwaliteitsproblemen oplossen, processen verbeteren en kwaliteitssystemen implementeren vraagt nu eenmaal om continuïteit. Tijdens zo'n traject werk ik vaak grotendeels voor één organisatie.”

Bescherming en rechtszekerheid

“Bescherm mensen die feitelijk als werknemer worden ingezet, maar bied ook rechtszekerheid aan professionals die aantoonbaar zelfstandig ondernemen.”

Samenwerking op locatie

“In productieomgevingen vragen storings, kwaliteitsproblemen en overleg geregeld om aanwezigheid op locatie, binnen productietijden en volgens veiligheidsprocedures. Praktische afstemming mag niet worden verward met een gezagsverhouding.”

Voorkom kunstmatige keuzes

“Moet een zelfstandige een grote of interessante opdracht van een bestaande klant weigeren om ruimte te houden voor een eventuele derde opdrachtgever, die zich misschien helemaal niet aandient?”

Uurbetaling en risico

“de benodigde tijd voor storing zoeken aan machines kan men niet van tevoren inschatten, dat kan alleen per gewerkte tijd. Het risico is dat bij onjuiste reparaties meerdere onderdelen stuk kunnen gaan.”

Basisbescherming en keuzevrijheid

“Daarnaast ben ik voorstander van een basisverzekeringspakket als minimum. Maar ook hier vind ik dat je als ondernemer zelf je risico moet kunnen afwegen.”

Zekerheid vooraf

“Ik zou graag vooraf een toets willen hebben waarmee ik naar opdrachtgevers ga zodat zij zeker zijn dat zij en ik geen risico lopen. Maar dan wel relevant voor mijn branche (Software ontwikkelaar) waarbij meerjarige opdrachten zeer gebruikelijk zijn.”